

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Sven Pichal

tegen

De Morgen en DeMorgen.be

Met een brief van 5 september 2023 dienen meester Walter Damen en meester Davina Simons namens hun cliënt, de heer Sven Pichal, een klacht in tegen De Morgen, DeMorgen.be en journalist Douglas De Coninck. Aanleiding zijn drie artikels:

- artikel 1
 - o 31 augustus 2023 op DeMorgen.be onder de titel *Achtergrond. Justitie. Twintig jaar geleden stond hij al op de voorpagina: toen als slachtoffer, nu als hoofdverdachte in zaak-Pichal*;
 - o 1 september 2023 in De Morgen onder de titel *Zaak-Pichal. Spilfiguur werd als 13-jarige zelf seksueel misbruikt*;
- artikel 2
 - o 30 augustus 2023 op DeMorgen.be onder de titel *Achtergrond. Justitie. Sven Pichal en zijn advocaten leken op een discrete afhandeling te hopen. Tot een gedetineerde hem herkende in de gevangenis*;
- artikel 3
 - o 30 augustus 2023 op DeMorgen.be onder de titel *Bellen met Douglas De Coninck. Misdaadjournalist Douglas De Coninck: 'Sven Pichal lijkt in de hiërarchie van schuldaanwijzingen eerder op plaats 2 of 3 te komen'*.

Redactievertegenwoordiger Edwin Ceulebroeck van DPG Media antwoordt met een brief van 9 november 2023.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 20 februari 2024. Sven Pichal en meester Davina Simons woonden de hoorzitting bij. Voor De Morgen/DeMorgen.be waren journalist Douglas De Coninck en redactievertegenwoordiger Edwin Ceulebroeck aanwezig.

DE FEITEN

De artikels gaan over het gerechtelijk onderzoek naar voormalig radiopresentator Sven Pichal, die wordt verdacht van het bezit en het verspreiden van beelden van seksueel kindermisbruik.

Het eerste artikel focust op acteur R.D.B., die wordt omschreven als de hoofdverdachte in de strafzaak rond Pichal. Hij werd volgens het artikel als kind zelf seksueel misbruikt, wat in 2002 de voorpagina van De Morgen haalde in een artikel over ronselpraktijken van pedofielen via de chatbox van het toenmalige VT4. In een korte passage schrijft de journalist: *“Volgens onze informatie zijn op gegevensdragers van hem ‘enorm veel en heel zware beelden’ aangetroffen. R.D.B. leek er door bezeten. Een aanwezige die hem op vrijdag 11 augustus beeldmateriaal zag becommentariëren met Pichal en B.D., stapte de dag zelf naar de politie.”*

Het tweede artikel schetst het verloop van het onderzoek tegen Pichal en vier andere verdachten en de mogelijke straffen. Over de voorhechtenis van Pichal schrijft de journalist:

“In de gevangenis van Turnhout zit Pichal in totale isolatie, zoals bijna altijd bij gedetineerden die aangeklaagd zijn in zedenzaken met minderjarigen. [Interlinie] Na zijn arrestatie belandde Pichal in eerste instantie in de gevangenis van Antwerpen. Daar werd hij afgelopen weekend door een gedetineerde herkend, waarna enkele media werden getipt. Hierdoor vervloog alle hoop op een discrete verdere afhandeling, waar Pichal en zijn advocaten aanvankelijk nog op lijken te hebben gehoopt.”

Het derde artikel is een telefonisch interview van een online redacteur met misdaadjournalist Douglas De Coninck, die de beslissing van de raadkamer becommentarieert om Pichal onder elektronisch toezicht te plaatsen in plaats van hem langer in de gevangenis te houden. De Coninck legt uit dat er vijf verdachten zijn, maar dat het gaat om aparte onderzoeken en niet om één grote zaak naar een netwerk. Het parket is niet uit op de kwalificatie van een netwerk en men kijkt voor iedereen apart wat ze gedaan hebben, zegt hij. Een persoon is vrijgelaten onder voorwaarden, een andere zonder voorwaarden en degene die wordt neergezet als hoofdverdachte zit nog in de gevangenis. Voor hem is geen sprake van elektronisch toezicht. De Coninck besluit dat Pichal “in de hiërarchie van schuldaanwijzingen zo eerder op plaats 2 of 3 lijkt te komen”.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER

De journalist is niet geplaagd om diepgaande analyses van het gerechtelijk dossier te maken, waarbij hij tracht de vermeende feiten te reconstrueren en de verschillende verdachten in kaart te brengen. Bovendien bevatten die analyses foutieve informatie, waardoor de lezer niet in staat is om een onderscheid te maken tussen feit en fictie en aldus foutief geïnformeerd wordt.

Volgens het eerste artikel zou klager, samen met twee andere betrokkenen, in het openbaar beelden van kindermisbruik hebben becommentarieerd. Dat is manifest onjuist en heeft zich nooit voorgedaan. Het is ook in strijd met de vaststellingen in het strafdossier. Het is niet waarheidsgetrouw en een ongegronde beschuldiging. Klager heeft vragen bij de bron van de informatie en de manier waarop de journalist ze heeft geverifieerd. De Morgen heeft daags na publicatie in de krant een rechtzetting gepubliceerd, maar dat was te laat, het kwaad was intussen geschied.

Volgens het tweede artikel verbleef klager eerst in de gevangenis in Antwerpen en werd hij overgeplaatst naar Turnhout nadat hij werd herkend door een medegedetineerde, die de media contacteerde. Dit is onjuist. Ten eerste heeft klager nooit één voet in de gevangenis van Antwerpen gezet. Ten tweede doet deze passage uitschijnen dat hij een voorkeursbehandeling kreeg en vanwege de zogenaamde herkenning door een medegedetineerde naar de gevangenis van Turnhout mocht verhuizen. Dit klopt niet en klager vraagt zich af op welke bron de journalist zich heeft gebaseerd om deze verzinsels te verspreiden. Hij had het kunnen verifiëren bij de advocaten van klager. De journalist argumenteert in zijn repliek dat het niet essentieel is of klager in de gevangenis van Antwerpen of Turnhout zat. Klager vraagt zich af waarom hij het dan heeft gebracht voor hij het had geverifieerd.

In het derde artikel meent de journalist zich in een positie te mogen stellen waarbij hij een analyse kan maken van lopende, geheime gerechtelijke onderzoeken, waar hij stelt dat klager in de hiërarchie van schuldaanwijzingen eerder op plaats 2 of 3 lijkt te komen. De titel van het artikel poneert deze stelling als een feitelijke waarheid, terwijl dit niet het geval kan zijn

omdat de journalist de inhoud van de lopende gerechtelijke onderzoeken onmogelijk integraal kan kennen. Daarnaast is het niet aan de journalist om te bepalen hoe de schuldaanwijzingen dienen te worden beoordeeld en welke plaats de ‘schuldige’ dan wel zou hebben in de hiërarchie. Er is geen enkele bron waarop hij deze uitspraak kan objectiveren of verantwoorden. De titel is in strijd met het principe dat een journalist geen ongegronde beschuldigingen uit.

Er is geen duidelijk onderscheid tussen feiten en veronderstellingen, waardoor de lezer misleid wordt. De titel komt over als een feitelijke waarheid, terwijl het om een loutere mening van de journalist gaat. Dat wordt niet afdoende benadrukt of blijkt alleszins niet uit de titel. Aangezien de rest van het artikel achter de betaalmuur zit, is het zeker voor niet-abonnees onduidelijk dat het om een mening gaat.

Het was in de beginfase van het dossier niet duidelijk om welke feiten het precies zou gaan en de drie artikels samen komen over als gespin. Klager is een publiek figuur en het is normaal dat over de zaak bericht wordt, maar de manier waarop gaat per definitie uit van schuld en houdt geen rekening met mogelijke onschuld. De artikels bevatten manifeste onwaarheden en ongegronde beschuldigingen, de informatie is onvoldoende of zelfs helemaal niet gecheckt en het is voor de lezer onmogelijk om een onderscheid te maken tussen feit en fictie.

DE MORGEN & DEMORGEN.BE

De journalist geeft toe dat de passage over het in het openbaar becommentariëren van beelden van kindermisbruik een feitelijke fout is. Maar ze berust op een misverstand en kan daarom niet beschouwd worden als een deontologische fout. De zaak begon met de aangifte van iemand die R.D.B. op café beelden zag delen met derden, maar klager was daarbij niet aanwezig. Het gerucht dat hij wel aanwezig geweest zou zijn, heeft de journalist verkeerd begrepen op een persbijeenkomst met de woordvoerder van het parket van Antwerpen en het gerucht deed nadien ook de ronde onder journalisten. De passage stond in een ontwerptekst die de journalist de dag voordien had geschreven maar niet gepubliceerd. Ze is door snel plak- en knipwerk uit verschillende teksten in het betwiste artikel terechtgekomen.

De journalist heeft de onjuiste informatie loyaal en snel rechtgezet, met bijhorende excuses. De rechtzetting is gelijktijdig gepubliceerd in de krant en op de website: in print de dag na publicatie, online twee dagen erna. De verwijtbaarheid van een fout wordt mede bepaald door hoe met de fout is omgegaan. Aangezien de onjuiste informatie is rechtgezet conform de Code, moet dit onderdeel van de klacht als ongegrond worden beschouwd.

Wat het tweede artikel betreft, vernam de journalist de aanhouding van klager van een vrouwelijke gedetineerde in de gevangenis van Antwerpen, die zei dat ze klager had herkend. De journalist had geen reden om aan de waarachtigheid van de informatie te twifelen omdat zijn bron, die in die dagen geregeld belde, hem niet onbekend en betrouwbaar was. Ze was formeel, waardoor verdere verificatie niet nodig was, al had hij het strikt genomen verder kunnen verifiëren. Bij de advocaat van klager kon hij niet terecht, die had al meermaals benadrukt dat hij geen commentaar zou geven. Anderzijds is het de vraag of het al dan niet kortstondig verblijf van klager in de gevangenis van Antwerpen essentieel is. De journalist zag niet de relevantie om dit recht te zetten.

De journalist schrijft nergens dat klager een voorkeursbehandeling zou hebben gekregen of dat hij door de zogenaamde herkenning door een medegedetineerde naar de gevangenis van

Turnhout mocht verhuizen, zoals klager beweert. Hij laat dit ook nergens uitschijnen. De zinnen over de gevangnissen van Antwerpen en Turnhout volgen elkaar op in losstaande paragrafen en worden op geen enkele manier met elkaar in verband gebracht.

De titel van het derde artikel kan door de lezer onmogelijk begrepen worden als een feitelijke waarheid, naar vorm noch naar inhoud. De boventitel ‘Bellen met...’ geeft aan dat het gaat om een rubriek waarin een journalist zijn licht laat schijnen over een actueel onderwerp. De titel tussen aanhalingstekens geeft aan dat het om een uitspraak of mening gaat. De titel laat niet vermoeden dat de journalist het dossier heeft kunnen doornemen of een feitelijke waarheid poneert. Het is duidelijk dat het om een persoonlijke inschatting gaat.

In het artikel zelf maakt de journalist een analyse van het lopende gerechtelijke onderzoek. Dat is zijn recht en De Morgen verzet zich ten stelligste tegen de stelling dat een journalist zich niet in een positie zou mogen stellen waarbij hij een analyse maakt van een lopend gerechtelijk onderzoek. Dat gaat voorbij aan alle richtlijnen inzake journalistieke vrijheid zoals bepaald in de Code van de Raad voor de Journalistiek, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Belgische Grondwet. Specifiek wat gerechtelijke onderzoeken betreft, besliste het Europese Hof voor de Rechten van de Mens dat de pers moet kunnen berichten over lopende strafonderzoeken, ook al is dat tegen de zin van justitie zelf. Het is de journalist onvoorwaardelijk toegestaan om de beslissing van de raadkamer te analyseren, te commentariëren en er zijn persoonlijke mening over te geven.

Wat de inhoud van de analyse betreft, licht de journalist de beslissingen van de raadkamer ten aanzien van de verschillende verdachten in begrijpelijke taal toe en commentarieert hoe de ene verdachte lijkt te worden gepositioneerd ten opzichte van de andere. Hij poneert dit niet als een feitelijke waarheid. Hij rept met geen woord over de eventuele schuld of onschuld van klager en zegt noch suggereert dat hij al schuldig werd bevonden. Terwijl iedereen sprak over ‘de zaak Pichal’ deed de journalist met zijn analyse een eerste poging om dat te nuanceren en duidelijk te maken dat klager niet de eerste verdachte was.

De journalist zegt of insinueert nergens dat er sprake zou zijn van een organisatie, zoals klager beweert. Integendeel, hij schrijft expliciet dat het gaat om aparte onderzoeken en niet om één grote zaak of een netwerk.

BESLISSING

Eerste artikel

De passage in het eerste artikel dat klager aanwezig zou zijn geweest bij het in het openbaar commentariëren van beelden van kindermisbruik is in de context van de berichtgeving een ernstige feitelijke fout. Dat de journalist ze door een misverstand, onoplettendheid of snelheid heeft opgenomen in het artikel, doet niets af aan zijn verantwoordelijkheid om waarheidsgetrouw te berichten en de waarachtigheid van zijn informatie te checken. Dat de fout in de krant en op de website is rechtgezet, neemt de initiële publicatie van de foutieve informatie niet weg. Deze passage strookt niet met artikel 1 en 2 van de Code.

Tweede artikel

Het tweede artikel vermeldt dat klager in de gevangenis van Antwerpen heeft gezeten. Ook dat is feitelijk fout. De journalist heeft dit geschreven op basis van één telefoontje van een gedetineerde in de gevangenis van Antwerpen zonder andere bronnen te raadplegen en verder te checken. Dat strookt niet met artikel 1 en 2 van de Code.

Anders dan klager beweert, schrijft of suggereert de journalist in dit artikel op geen enkele wijze dat klager een voorkeursbehandeling zou genoten hebben door zijn vermeende overbrenging van de gevangenis van Antwerpen naar die van Turnhout.

Derde artikel

Wat het derde artikel betreft, geniet de journalist de vrijheid en het recht om de beslissingen van de raadkamer over de al dan niet verdere aanhouding van de verdachten in de zaak en de modaliteiten daarvan te becommentariëren en te analyseren.

Het onderscheid tussen feiten en opinies is voldoende duidelijk, ook in de titel. Het is duidelijk dat de titel geen feiten, maar het persoonlijke commentaar van de journalist weergeeft. Anders dan klager beweert, laat de journalist nergens uitschijnen dat klager deel zou uitmaken van een netwerk. Integendeel, hij zegt duidelijk dat dit niet het geval is. Er is in dit artikel geen sprake van ongegronde beschuldigingen of het onvoldoende rekening houden met de onschuld van klager. De klacht is ongegrond op deze punten.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond wat waarheidsgetrouwe berichtgeving en checken van informatie in het eerste en tweede artikel betreft.

De klacht is ongegrond wat het uiten van insinuaties in het tweede artikel betreft.

De klacht is ongegrond wat het onderscheid tussen feiten en opinies, het uiten van ongegronde beschuldigingen en het rekening houden met mogelijke onschuld in het derde artikel betreft.

Brussel, 14 maart 2024